Prometeu înlănţuit

PERSOANELE
(în ordinea intrării în scenă)
CRATOS şi BIA
HEPHAISTOS
PROMETEU
CORUL OKEANIDELOR
OKEANOS
IO, *fiica lui Inachos*
HERMES

Locul tragediei este o regiune septentrională muntoasă pe malul mării. Intră Cratos şi Bia [1], aducîndu-l pe Prometeu, legat; sunt însoţiţi de Hephaistos, zeul şchiop şi faurul nemuritorilor.

CRATOS
Sosit-am pe pămîntul unui meleag îndepărtat, călătorind prin ţara sciţilor, într-un pustiu lipsit de oameni[2].
Hephaistos, e datoria ta să împlineşti poruncile rostite răspicat de tatăl tău şi pe acest răufăcător să-l legi de stîn-cile cu piscuri povîrnite, în piedica de nesfărmat a lanţurilor de oţel [3].
El a furat văpaia focului atoatemeşter şi floarea faimei tale, ca s-o dăruiască muritorilor.
Pentru asemenea greşeală trebuie să ispăşească înaintea zeilor.
înveţe să cinstească noua stăpînire a lui Zeus şi înceteze să mai facă pe iubitorul omenirii !
190
HEPHAISTOS
Cratos şi Bia, voi aţi împlinit porunca lui Zeus pînă la capăt ; nimic nu vă sileşte să mai staţi aici.
Dar nu cutez să-nlănţuiesc cu forţa o rudă [4] şi un zeu de-această culme bîntuită de furtuni.
Şi totuşi, trebuie să mă încumet ; e greu să nu ţii seama de cuvîntul tatălui.
Fecior cu gînduri îndrăzneţe a drept-cumpănitoarei *i* Themis [5], eu te voi fereca, fără să vreau nici eu, fără să I vrei nici tu, cu noduri încîlcite de oţel, de piatra steiului acestuia, pe care n-a călcat vrun om.
191

Aici nu vei mai întîlni nici glas, nici chip de muritor, iar pielea, arsă de dogoarea focurilor soarelui, ţi se va ofili.
Şi vei fi bucuros cînd noaptea cu veşmînt pestriţ va înveli lumina, şi tot aşa cînd soarele va risipi din nou în zorii zilei promoroaca.
Durerea unui rău nestins te va căzni mereu ; şi încă pentru tine nu s-a-nfiripat vreun mîngîietor.
Atît -ai_dobîndit. din i ocul tău de-a binefăcăţorul_ome-nirii !
~~~
~ Zeu, de mînia zeilor neînfricat, i-ai copleşit pe oameni, dincolo de orice drept, cu cinstea datorată altora.
De-aceea vei fi pedepsit să stai de veghe pe stînca duşmănoasă, în picioare, veşnic fără somn şi fără să-ţi îndoi genunchii.
Vei înălţa potop de plîngeri şi zadarnice suspine. .
Dar inima lui Zeus e neînduplecată ; o stăpînire nouă e aspră-ntotdeauna [6].
CRATOS
Destul ! De ce întîrzii şi te tîngui în deşert ? Nu îl urăşti pe zeul urgisit de zei, care a dăruit pe muritori cu ceea ce doar ţie ţi se cuvenea [7] ?
HEPHAISTOS Cumplite legături sunt înrudirea şi tovărăşia.
CRATOS
~~~

La fel socot şi eu. Dar cum este neîmplinirea poruncii părinteşti, nu ţi se pare mai "cumplită decît altceva ?
HEPHAISTOS Mereu ai fost lipsit de milă şi plin de îndîrjire.

CRATOS
A plînge pentru el de jale nu-i slujeşte la nimic ; de-aceea nu te istovi zadarnic.
HEPHAISTOS O, meşteşug, urît de mii de ori, al mîinii mele !
CRATOS
De ce să-l urgiseşti ? Pentru aceste chinuri de aici, ţi-o spun fără ocol, nu poartă vină arta ta.
HEPHAISTOS De i-ar fi fost încalţe hărăzită altuia !
CRATOS
Orice fiinţă a primit odinioară partea sa, afară de acela ce domneşte peste zei ; nu-i liber nimeni altul decît Zeus!
HEPHAISTOS Acum o ştiu, nu pot tăgădui.
CRATOS
Grăbeşte să-l cuprinzi în legături ; să nu te vadă zăbovind părintele din cer.
HEPHAISTOS N-are decît să vadă frîiele din mina mea.

CRATOS
încinge-i braţele, apoi cit mai vîrtos loveşte cu barosul, ferecă-l de stîncă.
HEPHAISTOS Această muncă tocmai se-mplineşte fără greş.
CRATOS
Loveşte şi mai tare, strînge, nu-l slăbi ; el se pricepe să găsească o cărare chiar şi din ceea ce e fără de ieşire.
HEPHAISTOS I-am cetluit un braţ, să nu-l mai poată dezlega.
CRATOS
Acum încătuşează-l zdravăn şi pe celălalt, să-nveţe iscusitul, că la faptă Zeus e mai grabnic decît el.
HEPHAISTOS Doar el ar fi îndreptăţit să înfiereze munca mea.
CRATOS
Acum în piept vîrtos înfige-i dintele necruţător al unei pene de oţel.
HEPHAISTOS
Vai, Prometeu, gem molcom pentru chinul tău ! -l94
CRATOS

Tu iarăşi pregeţi, suspinînd pentru potrivnicul lui Zeus. Ia seama, nu cumva să plîngi odată pentru tine însuţi!
HEPHAISTOS Vezi o privelişte de neprivit cu ochii.
CRATOS
Eu văd că are parte de pedeapsa cuvenită. Azvîrle împrejurul lui, sub coaste, brîul greu !
HEPHAISTOS Sunt nevoit s-o fac ; îndemnul tău e de prisos. ^L
CRATOS
Şi totuşi te voi îndemna, te voi stîrni.
Mai jos acum ! Cuprinde-i gleznele în silnicul inel !
HEPHAISTOS E munca săvîrşită şi fără caznă lungă.,'
CRATOS
Loveşte tare, să-i pătrundă piedica în carne ! E aprig cel care te urmăreşte cum munceşti.
HEPHAISTOS Din gură-ţi ies cuvintele aidoma cu chipul tău. *rf~*

CRATOS
Fii moale, dacă vrei, pe mine însă nu mă învinovăţi, căci sunt necruţător din fire şi aspru la mînie.
HEPHAISTOS
Să mergem, trupul său e nemişcat în legături[8]. *(Hephaistos pleacă.)*
CRATOS
Acuma n-ai decît să fii neînfrînat, răpeşte drepturile zeilor spre a le da făpturilor trăind numai o zi [9] !
Cum îţi vor face chinurile mai uşoare muritorii ?
Zeii ţi-au spus Prevăzătorul[10], un nume de minciună ; găseşte deci pe altul să prevadă cum te-ai putea

desprinde din aceste noduri iscusite !
(Cratos şi Bia pleacă.)
PROMETEU
Eter dumnezeiesc, suflări de vînt cu aripi iuţi, izvoare ale rîurilor, surîs fără de număr al valurilor mării, o Glie maica tuturor şi Soare, tu rotund atoatevăzător, vă strig : priviţi cit i s-a dat din partea zeilor să pătimească unui zeu ! [11]
Vedeţi jignitoarele cazne cum mă despică, cum trebuie să le îndur, de-a lungul vremii, o mie de ani.
Legături de ocară a născocit pentru mine stăpînul cel tînăr al zeilor preafericiţi.
Vai, vai, suferinţe de azi şi de mîine mă fac să suspin amarnic !
Vai, cînd se va arăta pentru mine sfîrşitul durerilor ?
196
Totuşi, de ce cuvintele acestea ?
MMu port în minte oare dinainte, limpede, întregul viitor [12] ?
Nici o durere nu mă va lovi neprevăzută.
E dat să îndurăm cu inima cît mai uşoară soarta, să înţelegem că Ananke-i o putere neînvinsă [13].
Dar nu pot nici să tac necazurile mele, nici să nu le tac.
Deoarece i-am înzestrat pe muritori c-un dar de preţ, port jugul suferinţelor, bietul de mine.
în mijlocul unei tulpini de narthex [14], golit de miez, eu am adus izvorul focului furat din cer de mine, prada mea, care s-a dovedit a fi un dascăl pentru oameni în toate artele, o înlesnire fără seamă.
Aceasta-i rătăcirea pentru care plătesc nemuritorilor cu chinurile mele, legat aici în lanţuri sub eter.
Vai, cine, vai cine se-apropie ?
Zboară un vuiet sau, nevăzută, o boare ?
însoţeşte un zeu sau un om
sau o fiinţă amestecată ?
Cine soseşte la steiul cel de pe urmă al lumii
să vadă caznele mele ?
Ce vrea de la mine anume ?
Priviţi-l pe încătuşatul, năpăstuitul zeu !
Pe duşmanul lui Zeus, cel care, din iubirea prea mare de oameni, s-a ales cu ura cetei de zei umblători la curtea lui Zeus [15] !
Vai, vai, din nou ce freamăt de păsări îmi umple din preajmă urechea ?
Bătăii de sprintene aripi văzduhul îi dă răspuns cu un şuier.
Mă bîntuie teama la orice apropiere.
(Apar fiicele lui Okeanos [16] aduse de un car înaripat, ce poposeşte Ungă piscul de care se află ţintuit Prometeu.)
197
CORUL OKEANIDELOR[17] Strofa I
Nu-ţi fie teamă de nimic ;
un pilc prietenos,
din aripi iuţi sîrguind,
s-a îndreptat spre piscul acesta de piatră.
Biruit-am cu greu voinţa părintelui nostru.
Aici ne-au adus adieri de văzduh
ce poartă grabnic departe.
Răsunet de fier izbit
a pătruns în adîncul peşterii noastre,
a gonit din noi ruşinea
cu ochii sfielnici
şi într-o suflare venit-am, desculţe,
zburînd în carul cu aripi.
, PROMETEU
Aiai, aiai, fiice-ale rodnicei Tethys, vlăstare din tatăl Okeanoş, acel ce se rostogoleşte cu valuri neadormite în jurul părnîntului, priviţi, căutaţi la cătuşele prin care atîrn ţintuit de steiul din vîrful acestei rîpe stîncoase ; o veghe

de nepizmuit !
\
CORUL Antistrofa I
Te privim, Prometeu,
dar, înfricată, se lasă o ceaţă
peste ochii noştri umpluţi de lacrimi,
văzînd că trupul tău se usucă
pe steiul acesta
în legături de oţel şi ocară.
Sunt tineri stăpînii
cîrmuitori din Olimp.

Zeus, în numele legilor noi poruncite,
domneşte cum vrea
şi-acum nimiceşte
uriaşii puternici de odinioară [18].
PROMETEU
De ce nu m-a prăbuşit sub pămînt, sub lăcaşul lui Hades cel primitor de morţi, în Târtaros [19], nemărginitul, de ce nu m-a înlănţuit acolo în legături ce nu pot fi spulberate, ca nimeni să nu mă batjocorească, nici zeu, nici altă făptură ?
în schimb, eu acum atîrn, legănat de văzduhuri, şi sufăr, spre bucuria duşmanilor mei.
CORUL Strofa II
Cine-ar avea dintre zei
o inimă-atît de cruntă,
încît să-şi rîdă de tine ?
Pe cine nu l-ar stîrni durerile tale,
în afară de Zeus ?
El, pururi în focul mîniei,
plămădindu-şi un suflet de nezdruncinat,
vrea să strunească neamul
celor născuţi din Uranos.
Aşa va urma pînă cînd
inima lui nu va fi sătulă
sau pînă cînd o mai straşnică mînă
nu îi va smulge tronul greu de luat.
PROMETEU
Băgaţi de seamă, va veni o zi cînd el va avea nevoie de mine, de oropsitul strîns în cătuşe cumplite, el domnul preafericiţilor, dacă ţine să afle ce răsturnare a sorţii îl va lipsi de sceptrul şi de cinstirile sale !

r Mă jur că nici vraja rostirilor lui cu limbă mieroasă nu va avea puterea să mă înduplece, nici teama de ameninţări nu mă va face să dau pe faţă taina, ci numai atunci cînd el va fi dezlegat aceste cătuşe sălbatice şi va voi să plătească, pentru durerile mele, despăgubire [20] !
CORUL Antistrofa II
Eşti îndrăzneţ şi nu te-ncovoaie
deloc loviturile sorţii, amare ;
prea slobod grăieşte gura ta.
Pe noi, dintr-o dată, o spaimă,
pătrunsă în inimi adînc, ne-nfioară.

Pentru destinul tău ne cuprinde teama.
Cînd vei putea zări odată
locul în care să-şi afle liman
suferinţele tale ?
O inimă poartă fiul lui Cronos,
ce nu poate fi atinsă ;
de nestrămutat este gîndul său.

PROMETEU

Eu ştiu că-i aspru, că dreptul pururi e la cheremul său.

Dar cred că sufletul lui se va înmuia, cînd va fi zguduit precum aminteam.

Atunci, potolindu-şi mînia de nedomolit, spre a-ncheia legătură cu mine şi prietenie, nerăbdător va zori să vină la mine, nerăbdătorul.

CORIFEUL

Dezvăluie-ne totul şi răspunde-ne cu vorbă limpede : ce vină îţi aduce Zeus, încît te-a prins să te jignească atîta de amarnic, atît de fără cinste ?

Invaţă-ne, dacă nu-ţi vine greu să cuvîntezi.

200

PROMETEU

Mă doare şi dacă vorbesc despre acestea, dar şi dacă *(* păstrez tăcere, tot mă doare. '

7

Din toate părţile aceeaşi suferinţă [21] !

Cînd s-a iscat în sufletele zeilor mînia şi între ei s-a strecurat gîlceava, unii voiau să-l izgonească de pe tron pe Cronos, ca să domnească de atunci încolo Zeus, iar alţii, dimpotrivă, stăruiau ca niciodată peste zei să nu ajungă rege Zeus [22].

într-asta eu le-am dat cele mai potrivite sfaturi şi-am căutat să îi înduplec pe Titani, pe fiii lui Uranos şi ai Gliei; nu am izbutit.

Nesocotind mijloacele-ascuţite ale minţii mele, ei au crezut, în străşnicia lor trufaşă, că ar putea, nestingheriţi, să-nvmgă numai cu puterea [23].

Dar nu numai o dată maică-mea, Themis ori Gaia, o singură înfăţişare sub atîtea nume, mi-a prevestit cum va să fie viitorul [24] : acela care se va dovedi mai tare, nu prin asprime şi putere, ci prin viclenie, acela va învinge.

Le-am desluşit aceasta cu vorbe apăsate, dar n-am fost vrednic pentru ei măcar de o privire.

Deci, în asemenea împrejurări, mi s-a părut că este cel mai bine s-o am de partea mea pe mama şi să mă rîn-duiesc de bunăvoie lîngă Zeus, fiind primit de bunăvoie.

Urmare sfaturilor mele, acuma zac în Târtaros, în ascunzişul negru şi adînc, bătrînul Cronos şi împreună-lup-tătorii săi.

Asemenea foloase-a dobîndit din partea mea stăpînul zeilor şi, drept răsplată, el îmi dă aceste grele chinuri. -

Desigur, fiecare tiranie suferă de boala neîncrederii-n prieteni !

Şi pentru că m-aţi întrebat ce vină port, încît mi se aduce astfel de jignire, am să vă spun deschis.

îndată ce s-a aşezat pe tronul părintesc, a împărţit degrabă drepturile felurite fiecărui zeu, a rînduit măririle domniei.

La muritorii însă, cei copleşiţi de cazne, nici măcar nu' s-a gîndit.

201

V Ba, dimpotrivă, urmărea să le stîrpească neamul şi să s&dească o sămînţă nouă.

\j Eu singur m-am împotrivit acestor pregătiri.

Doar eu am îndrăznit ; i-am ocrotit pe muritori, să nu se prăbuşească, sfărîmaţi, în Hades.

De-aceea sunt acum încovoiat sub astfel de dureri, cumplite să le pătimeşti şi jalnice să le priveşti.

Deoarece am dăruit prea multă milă omenirii, am fost lipsit de mila cuvenită şi pedepsit fără cruţare, privelişte ce scade gloria lui Zeus [25].

CORIFEUL

Ar trebui să aibă pieptul de piatră sau de fier cel care nu s-ar întrista cu tine laolaltă pentru chinurile tale, Pro-meteu.

Desigur, nu mi-aş fi dorit să văd aceasta, acum însă, privind, mi se topeşte inima îndurerată.

PROMETEU într-adevăr, eu sunt o jalnică privelişte pentru prieteni.

CORIFEUL N-ai mers cumva cu faptele şi mai departe ?
PROMETEU I-am dezlegat pe muritori de grija morţii. ■
CORIFEUL
/ Găsind ce fel de leac pentru această boală ? 202
PROMETEU
Făcînd din ei sălaşul oarbelor speranţe [26].
CORIFEUL I-ai întărit pe oameni cu o mare binefacere.
PROMETEU Ba mai mult am făcut, le-am dăruit şi focul
CORIFEUL
Cum, focul strălucind de flăcări se află în puterea celor trăitori numai o zi ?
PROMETEU Iar de la el vor învăţa nenumărate meşteşuguri.
CORIFEUL Acestea ţi-s greşelile, de-aceea te învinuieşte Zeus.
PROMETEU Mă face de ocară şi chinurile mele nu le conteneşte.
CORIFEUL Dar n-a fost hotărît un capăt caznei tale ?
PROMETEU Un singur capăt : bunul plac al său.
203
CORIFEUL
Bunul său plac, dar cum ? Ai vreo nădejde ? Nu vezi c-ai săvîrşit greşeală ?
Cum ai greşit ? Să ţi-o rostesc mi-e greu şi s-o auzi te doare.
Mai bine s-o lăsăm şi caută o dezlegare caznei tale.

r;

PROMETEU
E lesne să dea sfaturi acel ce nu îşi trage piciorul prin năpastă, să îl îndemne pe nenorocit la-nţelepciune.
Dar eu ştiusem toate întîmplările mai dinainte.
De bunăvoie am greşit, de bunăvoie, aceasta n-o tăgăduiesc [27].
Ca să-i ajut pe muritori, m-am încărcat eu însumi de durere.
Şi totuşi nu credeam atunci că mă vor mistui asemeni suferinţe pe stîncoase creste, că soarta mea va fi să stau pe-un vîrf pustiu şi singuratic.
Nu mai jeliţi asupra chinurilor mele de acum, ci co-borîţi piciorul vostru pe pămînt şi ascultaţi nenorocirile ce stau să vină, ca să cunoaşteţi totul pînă la sfîrşit.
Urmaţi, urmaţi-mi rugămintea, laolaltă-pătimiţi cu cel care acum e ros de chinuri !
Năpasta nu alege, ci rătăceşte cînd la unul cînd la al-*I* tul şi—1 loveşte.
CORIFEUL
Tu ţii să stîrneşti, Prometeu, fiinţe ce-s gata să te asculte.
Cu mersul uşor părăsim acest car avîntat şi eterul, a zburătoarelor sfîntă cărare ; coborîm pe pămîntul cu ascuţişuri de piatră, voind să aflăm durerile tale pînă la capăt.
(Okeanidele coboară din car. Intră Okeanos [28]*, în carul său, tras de un animal fantastic, poate un armăsar înaripat.)*
204
OKEANOS
Am ajuns la ţintă pe drumul lung ce m-a purtat, Prometeu, la tine.
Această făptură cu aripi zorite se supune fără zăbală, voinţei mele.
Năpastele tale, să ştii, mă fac şi pe mine să sufăr.
Rudenia, cred, mă sileşte să-ţi fiu atît de aproape ; şi încă, dacă rudenia n-ar cîntări nimic, nu-i nimeni să aibă, mai mult decît tine, parte în sufletul meu [29].
Dar vei recunoaşte îndată că spun adevărul, că nu mă pricep la cuvinte linguşitoare.
Arată-mi, cum aş putea să-ţi fiu de folos.
Să nu poţi grăi cîndva că ai un prieten mai sigur decît pe Okeanos.
PROMETEU
Ce se petrece ? vii şi tu să fii la cazna mea de faţă ?
Cum de ai cutezat să te desparţi de curgerea de ape care-ţi poartă numele, de peşterile tale cu acoperiş de stîncă, boltite de la sine, ca să călătoreşti în ţara de obîrşie a fierului [30] ?
Sosit-ai oare să priveşti la cele hărăzite mie, să te mîh-neşti cu mine împreună pentru răul meu ?

Ia seama la spectacolul acesta : cum eu, prietenul lui Zeus, care l-am ajutat să-şi rostuiască tirania, de el sunt frînt acuma, prin cîte suferinţe !
OKEANOS
Văd, Prometeu, şi vreau să-ţi dau cel mai prielnic sfat, oricât ai fi de iscusit la minte : cunoaşte-te pe tine însuţi şi, potrivindu-te cu-mprejurările, îmbracă obiceiuri noi, căci nou e şi acela care porunceşte zeilor.
Dacă azvîrli din tine vorbe atît de crîncene şi ascuţite, s-ar prea putea să le audă Zeus, oricît ar sta pe jeţul său de sus şi de departe, şi-atunci mînia, de pe urma căreia ţi-e dat să pătimeşti acum, îţi va părea o joacă de copii.
205
Sărmane, potoleşte-ţi clocotirea şi caută să scapi de chinuri !
Tu poate crezi că nu îţi spun decît nişte cuvinte învechite.
Dar astăzi capeţi, Prometeu, simbria pentru limba ta din cale-afară de trufaşă.
Şi tot nu eşti smerit, nu te-au înduplecat aceste chinuri, la cele de acum vrei să adaugi altele.
Dacă primeşti să-ţi fiu învăţător, vei înceta să mai loveşti cu pumnul în ţepuşă.
Să nu uiţi că monarhul este aspru şi nu dă seama nimănui de cum domneşte.
Acum, în vreme ce voi încerca, de mi se-ngăduie, să te despovărez de chinuri, stai liniştit, nu revărsa din gură prea sălbatice cuvinte.
Ori nu ştii tu, al cărui cuget e nespus de înţelept, că limbii, cînd este nătîngă, i se dă pedeapsă ? .
PROMETEU
Te pizmuiesc, deoarece te aflu neumbrit de vreo învinuire, deşi ai fost şi tu amestecat în totul ; şi tu ai fost la fel de îndrăzneţ ca mine [31].
Deci părăseşte-ţi gîndul şi nu-ţi mai face grijă.
Oricum, nu-l vei îndupleca pe Zeus ; el nu e lesne de înduplecat.
Ia mai degrabă seama să nu primeşti chiar tu pedeapsă pentru drumul tău.
OKEANOS
Eşti mai destoinic în a-i face înţelepţi pe ceialalţi decît pe tine însuţi.
Nu vorbele, ci faptele dau mărturie pentru asta. Eu totuşi plec, nu căuta să mă întîrzii.
Mă laud aşadar, mă laud să primesc în dar eliberarea ta de chinuri de la Zeus.
206
PROMETEU
Eşti vrednic să te preţuiesc şi-o să-mi aduc mereu aminte de rîvna ta fără cusur.
Ci lasă la o parte orice trudă ; zadarnic vei trudi voind să mă ajuţi, dacă într-adevăr aveai în tine gîndul trudei.
Rămîi în linişte, păstrează-te departe de primejdiile mele.
N-aş vrea, pentru că eu mă aflu sub năpastă, să văd pe alţii, numeroşi, năpăstuiţi de chinuri.
N-aş- vrea, destul îndur pentru destinul lui Atlas, cel cu mine de o mamă, care, în părţile apusului, stînd în picioare, sprijină pe umeri coloana ce se-nalţă de la pă-mînt la cer, povară anevoie de purtat în braţe [32].
Tot astfel, am fost năpădit de milă, cînd l-am văzut supus cu sila pe feciorul Gliei, care hălăduia în peşterile din Kilikia, pe monstrul înspăimîntător cu capete o sută, furtunosul Typhon [33].
El se sculase să înfrunte toţi nemuritorii, din fălcile cumplite şuierând înfiorare ; din ochii lui străfulgera lumina groazei, voind lui Zeus năprasnic să-i răstoarne stă-pînirea.
Dar a venit asupră-i lovitura veşnic trează a lui Zeus, trăsnetul care coboară cu suflări de flăcări, şi l-a surpat din înălţimea vorbăriei lui trufaşe.
Fiind atins în miezul vieţii, s-a spulberat puterea lui, de tunet nimicită.
Şi astăzi, trup căzut, lipsit de vlagă, el zace-n preajma unei trecători marine, strivit sub rădăcina Etnei, în timp ce, aşezat pe creasta piscurilor sale, Hephaistos făureşte, izbind în fier topit [34].
Cîndva de-acolo vor ţîşni rîuri de flăcări, înfulecînd cu dinţi sălbatici cîmpiile Siciliei întinse,

roditoare.
Atît va fi de straşnică mînia clocotindă, pe care Typhon o va revărsa prin săgetările aprinse ale unei vijelii de foc nesăţios, deşi l-a mistuit pîn' la cărbune trăsnetul lui Zeus.
Tu nu eşti însă un neştiutor şi n-ai nevoie să te dăscălesc.
Salvează-te, aşa cum te pricepi s-o faci.
207
Din soarta mea de astăzi mă voi împărtăşi pînă cînd se va potoli mînia inimii lui Zeus.
OKEANOS
Nu iei aminte oare, Prometeu, că pentru boala furiei se află vorbe tămăduitoare ?
PROMETEU
Doar dacă inima o molcomeşti la timp şi nu încerci să micşorezi cu sila o pornire care tocmai stă să spargă.
OKEANOS
Dar crezi că o strădanie cutezătoare aduce după sine vreo pedeapsă ? Invaţă-mă !
PROMETEU Ruşinea trudei fără rost şi a seninătăţii uşuratice.
OKEANOS
lngăduie-mi atunci să fiu bolnav de-această boală ; ni mic nu este mai de preţ decît să pari smintit, avînd în treagă mintea.
PROMETEU
Greşeala-aceasta mai degrabă s-ar părea că e a mea.
OKEANOS
»
Vorbirea ta îmi spune limpede să mă întorn acasă.
208
PROMETEU Ca nu cumva, bocindu-mă, să-ţi faci duşman.
OKEANOS
Pe zeul care de curînd s-a ridicat în scaunul atotputerniciei ?
PROMETEU Tocmai de el să te păzeşti să nu-i asmuţi mînia.
OKEANOS Nenorocirea ta mi-a fost învăţătură, Prometeu !
PROMETEU Porneşte, du-te, şi păstrează gîndul înţelept !
OKEANOS
Purced, cuvîntul tău zadarnic mă-mboldeşte.
Pe calea largă a eterului, pasărea mea cu patru coapse bate lin din aripi, poftind să îşi îndoaie genunchii, bucuroasă, în staulul de-acasă.
(Carul lui Okeanos se îndepărtează.)
CORUL Strofa I
Vai, Prometeu, suspinăm,
cum te-a lovit de greu nenorocul !
Lacrimi, curgînd din ochii duioşi,
209
potopesc obrazul nostru
cu ţîşnitoare şuvoaie.
Luîndu-se doar după legi
care nu-s decît toanele sale,
Zeus, pe zeii de odinioară
îi face să simtă
vîrful de lance trufaş al domniei[3S].
Antistrofa I
Pretutindeni geme pămîntul.
Gem popoarele sale
după mărirea şi slava străveche
smulse celor cu tine de-un sînge.

Toţi cei care hălăduiesc
în tărîmul vecin al Asiei sfinte[36].
pătimesc laolaltă cu tine
cînd îţi tîngui durerea,
cu toate că sunt muritori ;
Strofa II
la fel şi fecioarele ţării Colchidei [37],
luptătoarele neînfricate [38],
şi hoardele Sciţiei,
locuind la cele din urmă hotare
ale pămîntului
lîngă Lacul Maiotis [89] ;
Antistrofa II
înfloriri de bărbaţi din Arabia, neamuri trăind în cetăţi atîrnate de stînci în preajma Caucazului[40], spiţe războinice făcînd să vuiască pă'duri de lănci ascuţite [41].
Epoda
Sună un geamăt cînd valul în mare se sfarmă de val ;
adîncul suspină ;
în negrele tainiţe
ale lui Hades bubuie surd ;
izvoare de fluvii cu sfinte şuvoaie
plîng şi se tînguie îndurerate.
(O lungă tăcere.)
PROMETEU
Să nu credeţi cumva că tac din slăbiciune sau din în-căpăţînare.
Dar inima îmi este sfîşiată de un gînd, văzîndu~mă jignit în acest fel : oare nu eu le-am rînduit acestor tineri zei atîtea privilegii ?
Dar despre asta voi păstra tăcere ; preabine ştiţi ce aş avea de spus.
Ci ascultaţi mai bine chinurile muritorilor şi cum din pruncii de odinioară am ridicat fiinţe gînditoare, i-am înzestrat cu judecată.
Acestea le voi spune, nu pentru a-i ponegri pe oameni, ci doar ca să arăt bunăvoinţa ce le-am dovedit-o.
La început vedeau fără să vadă şi ascultau fără s-audă, aidoma cu plăsmuirile stîrnite-n vise, se petreceau de-a lungul vieţii fără ţel şi în amestec.
Nu cunoşteau zidirea caselor din cărămizi arse la soare, nici lucrul lemnului ; trăiau pe sub pămînt, precum furnicile cu mersul iute, în bezna peşterilor din adîncuri.
Ei n-aveau nici un semn să le arate cînd se-ntoarce iarna, cînd vine primăvara înflorită sau vara roditoare.
Lipsiţi de înţelegere treceau prin toate, pînă i-am învăţat ştiinţa greu de însuşit a răsăriturilor şi apusurilor stelelor[42]. '
Pe urmă le-am descoperit cea mai de preţ din cunoştinţe, numărul, şi potrivirea literelor împreună, memorie a tot ce se întîmplă şi măiestrie care naşte artele [43].<
Eu cel dintîi am înjugat cu sila dobitoace, făcîndu-le supuse fie hamurilor, fie şeii călăreţului, să-ndeplinească muncile cele mai grele în locul muritorilor, şi-am prins

la care armăsari ascultători de frîie, podoabe-n strălucirea bogăţiei.
Nu altul decît mine a făcut acele alcătuiri cu aripi de pînză, care-l poartă departe pe corăbiei* în largurile mării.
Şi-acum, năpăstuitul care a născocit atîtea meşteşuguri pentru muritori, nu e în stare să găsească

mijlocul de a se dezlega şi el de chinul care-l asupreşte.
CORIFEUL
înduri năpastă de ocară şi mintea-ţi, şubrezită, rătăceşte.
Eşti ca un medic rău, căzut bolnav ; lipsit de îndrăzneală nu mai ştii să afli leacul în stare să te vindece pe tine însuţi.
PROMETEU
Ascultă celelalte cum s-au întîmplat şi minunează-te mai tare ce fel de înlesniri şi meşteşuguri am închipuit !
îndeosebi aceasta : cînd cineva se-mbolnăvea, n-avea la îndemînă nici un mijloc de tămăduire, nici de mîncat sau de băut şi nici de uns, ci se stingea, lipsit de leacuri, pînă a nu-i fi învăţat pe oameni cum să amestece fierturi alinătoare ce îndepărtează orice boală.
Eu am orînduit, nenumărate, felurile artei de a prevesti.
Am desluşit, întîiul, visele care se împlinesc în veghea zilei şi sunetele cu ascunse înţelesuri şi semnele ce se ivesc pe drumuri.
Am lămurit cu grijă ce vădeşte zborul răpitoarelor cu ciocuri coroiate, care sunt pieze bune şi care pieze rele, am urmărit ce fel de viaţă duce fiecare, care li-s, între ele, duşmăniile, pornirile de dragoste şi adunările la cuiburi.
Citesc în netezimea măruntaielor, ştiu ce culoare trebuie să aibă spre a fi pe placul zeilor şi cîte sunt înfăţişările aducătoare de noroc ale ficatului şi ale fierii.
Am ars în foc şi mădularele acoperite cu grăsime şi spinarea lungă, ca să-i îndrum pe muritori în arta preves-
212
tirii, încîlcită, ca să le fie cunoscute semnele, odinioară-n-tunecate, ce pîlpîie în flăcări [A].
Acestea-mi sunt înfăptuirile.
La fel, comorile pe care glia le piteşte în adînc de oameni, aramă, fier, argint şi aur, cine ar spune că le-a scormonit mai înaintea mea ?
E limpede că nimeni, doar dacă nu cumva pofteşte să se laude cu vorbe goale.
Veţi înţelege totul dintr-o rostire scurtă : tot ce e meşteşug şi artă oamenii au dobîndit prin Prometeu [45].
CORIFEUL
Să nu-i ajuţi pe muritori peste măsură, gîndeşte-te şi la nenorocirea ta !
Nădăjduiesc să te desprinzi din legături odată şi să te-aşezi, ca unul deopotrivă de puternic, lîngă Zeus.
PROMETEU
Nu, încă nu-i sosită clipa hotărîtă pentru asta de atotîmplinitoarea Moira.
Doar după ce voi fi strivit sub mii de cazne şi dureri, voi izbuti să scap din lanţuri.
Ananke e cu mult mai tare decît orice iscusinţă.
CORIFEUL Dar pe Ananke cine-o cîrmuieşte ?
PROMETEU Treimea Moirelor şi Eriniile aducătoare-aminte [ie].
CORIFEUL Puterea lor este cumva mai mare decît a lui Zeus ?
213
PROMETEU Nici el nu ar putea să fugă de ursită.
CORIFEUL
Şi ce ursită, dacă nu aceea de a stăpîni de-a pururi, **are** Zeus ?
PROMETEU Nu-mi pune despre asta întrebări, nu stărui.
CORIFEUL E vorba de o taină sfîntă, dacă atît de strîns o-nfăşurL
PROMETEU
Vorbiţi acuma despre altceva ; nu-i împlinită vremea să dăm pe faţă taina ; ea trebuie-nvelită cît mai bine ; păzind-o, voi scăpa odată din cătuşele şi caznele acestea de ocară [47].
CORUL Strofa I
Niciodată puterea lui Zeus domnind peste toate să n-o înfruntăm cu voinţa noastră ! Niciodată să nu lipsim a-i pofti pe zei la ospeţele sfinte unde se-njunghie
boi,
lîngă drumul de apă neistovit curgînd al tatălui nostru Okeanos ! Să nu greşim în rugi niciodată ! Să dăinuiască pururi neşterse aceste porunci în sufletul nostru !

Antistrofa I

Ce dulce-i să depeni un trai îndelung, întărit de speranţe, cu inima plină de bucuroase plăceri ! Ne cuprind fiorii cînd te vedem schingiuit de dureri fără număr. Netremurînd de teama lui Zeus, preţuieşti prea mult muritorii în cugetul tău, Prometeu !

Strofa II

Prietene, spune, ce har ai primit pentru harul facerii binelui ? Unde-i puterea şi ajutorul de la cei trăitori o singură zi ? Ai uitat becisnica lor neputinţă, asemenea celei din vise, care frînează mersul oarbei spiţe umane ? Nicicînd muritorii, prin puneri la cale, nu vor sminti armonia lumii lui Zeus.

Antistrofa II

Am deprins aceasta privind, Prometeu, la soarta-ţi cumplită. Iată, acuma ne fîlfîie-n minte un altfel de cîntec, hymeneul de noi înălţat lîngă baia şi patul nunţii tale, cînd ai luat-o pe sora noastră, înduplecînd-o cu daruri, pe Hesione [48] să-ţi fie nevastă şi-nsoţitoare de aşternut.

(Năvăleşte Io, pe frunte cu coarne de vacă.)

io m Ce ţară-i aceasta, ce neam ?
Pe cine să spun că-l privesc, bătut de furtună, prins **în hamuri** de piatră ?
Ce fărădelegi, drept ispăşire, plăteşti aici cu pieirea ? Lămureşte-mă unde, în ce colţ al lumii, am fost aruncată, năpăstuita de mine ?

(Se zbuciumă, cuprinsă de spaimă).

Ah, iară şi iar tăunul mă-mpunge, sărmana !
E năluca lui Argos, cel zămislit de Glie.
Vai, Glie, alungă-l ! Mi-e teamă
cînd îl văd pe boarul cu mii de ochi.
Se-apropie, uite-i căutătura vicleană !
Deşi a murit [49], nu-l încape pămîntul ;
din tărîmul morţilor suie
să mă vîneze, sărmana de mine,
rătăcitoare, flămîndă,
pe nisipuri la marginea mării [50].

Strofă

Molcom se-aude din urmă
cîntecul adormitor al sonorei trestii
cu teaca de ceară.
Vai, vai, alei,
încotro mă tîrăsc
rătăcirile mele de odinioară ?
Care-i greşeala ce ai găsit-o la mine,
fiu al lui Cronos ?
De ce să mă prinzi în jugul
unor asemenea chinuri,
să istoveşti o biată năucă,
gonită de spaimă ca de-un tăun ?
Arde-mă-n flăcări,
cu pămînt înveleşte-mă,
azvîrle-mă, hrană, monştrilor mării,
dar împlineşte-mi ruga, stăpîne !
Prea multă durere am încercat
de cînd mi-am pierdut cărarea,
şi nu ştiu unde să-nvăţ
lepădarea de chinuri.

Auzi oare glasul fecioarei
cu coarne de vacă ?
PROMETEU
Dar cum să n-o asculţi pe fata ce se-nvîrte asuprită de **tăun, fiica** lui Inachos, care a-nfierbîntat de dragoste odinioară inima lui Zeus, şi care azi, pentru că o urăşte Hera, e silită să bată drumuri lungi, istovitoare ?
io
Antistrofă
De unde aflat-ai
numele tatălui meu pe care-l rosteşti ?
Răspunde-mi, năpăstuita de mine,
cine eşti tu, sărmane, să agrăieşti
cu atît adevăr o sărmană,
spunîndu-i pe nume bolii, de la zei coborîtă,
care mă mistuie şi mă stîrneşte
cu boldul smintelii rătăcitoare ? Alei !
în salturi, împinsă de foame şi de ocară,
minată de razna, sosesc aici ;
mă sileşte voinţa pizmaşă a Herei.
Cine mai pătimeşte, dintre nefericiţi,
asemenea, vai, asemenea rele
ca mine, năpăstuita ?
Limpede mărturiseşte-mi
ce suferinţe mai am să îndur.
Nu-i nici o scăpare, nici leac pentru boala mea ?
Arată-mi, de ai cunoştinţă.
Dînd glas, cuvîntează-i
fecioarei amarnic-rătăcitoare .'
PBOMETEU
Grăi-voi limpede tot ce doreşti să afli, nu împletind enigme ci cu vorbe răspicate, aşa cum este drept să le rostesc unor prieteni.
îl ai în faţa ta pe Prometeu, cel care muritorilor le dete focul.
216
217
IO
O, tu, sprijinitorul întregii omeniri, sărmane Prometeu, ce vină ispăşeşti aici ?
PROMETEU Am încetat să mai bocesc pentru necazurile mele.
IO Deci nu-mi vei da răspuns la ceea ce aş vrea să ştiu ?
PROMETEU
Intreabă-mă orice pofteşti, din parte-mi poţi **să afli** totul.
IO Să-mi spui cine te-a fereeat de povîrnişul stîncii.
PROMETEU Cu mîinile Hephaistos, dar cu voinţa Zeus.
IO Şi pentru ce greşeli plăteşti cu suferinţa ta ?
PROMETEU Ajunge cît ţi-am spus, ca să-nţelegi.
218
IO
într-adevăr, totuşi dezvăluie-mi sfîrşitul pribegiei mele ; cînd se va împlini pentru năpăstuită vremea ?
PROMETEU
Decît să ştii aceasta, e mai bine pentru tine să nu ştii nimic.
IO
Să nu-mi ascunzi ceea ce tot îmi este hărăzit să pătimesc odată.
PROMETEU Nu voi lipsi să-ţi fac darul acesta de cuvinte.

IO Atunci de ce întîrzii să-mi dai de ştire totul ?
PROMETEU
La mijloc nu este invidia ci grija de-a nu-ţi stîrni în suflet turburare.
io •
Nu te-ngriji prea mult de mine, rostirea ta îmi va fi dulce.
PROMETEU
Deoarece doreşti, mă văd silit să spun ; ascultă !
219
CORIFEUL

Nu încă, lasă-ne şi nouă o parte din plăcere ! întîi vrem să cunoaştem suferinţa ei, să ne vorbească ea despre năpastele care au nimicit-o.
Pe urmă zugrăveşte-i tu durerile ce stau să-i vină.
PROMETEU
De tine-atîrnă să le faci pe plac, supusă, Io, şi mai ales că ele sunt surorile tatălui tău [51].
A plînge, a te tîngui pentru nenorociri, cînd poţi să-i storci de lacrimi pe ascultători, e o zăbavă vrednică să fie cheltuită.
IO
Nu ştiu cum aş putea să mă împotrivesc.
Dintr-o rostire limpede o să aflaţi tot ceea ce poftiţi.
Şi totuşi, ruşinată, şovăi să vă spun de unde mi s-a tras dumnezeiasca vijelie care s-a năpustit asupra mea, biata de mine, şi mi-a schimbat înfăţişarea dinainte.
într-una, în odaia-mi de fecioară pluteau vedenii, noapte după noapte, şi mă-ndemnau cu vorbe blînde : „O, fată copleşită de noroc, de ce să-ţi ocroteşti atîta vreme fecioria, cînd ai putea să dobîndeşti cea mai înaltă însoţire ?
Sub săgetarea dorului de tine, arde Zeus ; el vrea cu tine să împartă căile Kypridei.
Să nu respingi nunta cu Zeus, copilă, ci mergi în pajiştea ierboasă de la Lerna [52], unde se află turmele tatălui tău şi ţarcurile pentru vite, ca setea ochiului divin acolo să se potolească !"
Acestea-s visele care mă cercetau, sărmana, în fiecare noapte, pînă cînd am îndrăznit să îi dezvălui tatei vedeniile arătate-n somn.
Atunci el a trimis de multe ori la Delphi şi Dodona [53] soli care să ispitească zeii şi să-l înveţe ce să facă ori să spună spre a-i mulţumi pe daimoni.
221
Dar aduceau, la-ntoarcere, numai oracole-ncîlcite, rostiri nelimpezi, anevoie de-nţeles.
La urmă a primit Inachos un răspuns deschis, îi cuvînta fără ocol, îi poruncea să mă alunge şi din casă şi din ţară, făptură închinată zeilor, să rătăcesc pînă la marginile de pe urmă ale lumii, de nu voia să-l nimerească Zeus cu trăsnetul de flăcări şi să-i nimicească neamul.
înduplecat de-asemenea preziceri date de Loxias, tatăl meu mă surghiuni şi-nchise pentru mine poarta casei noastre ; nevrînd a săvîrşit-o, nevrînd am îndurat-o.
Dar îl silea să făptuiască, peste voia lui, frîul lui Zeus.
Pe loc înfăţişarea mea şi mintea mea s-au preschina-bat : mi-au răsărit, vedeţi preabine, două coarne, şi, înţepată de-un tăun cu gură ascuţită, m-am repezit în sărituri nebune la Kerchne, rîu cu apă bună de băut, şi la izvorul Lemei [54].
Iar un boar, fecior al Gliei, Argos, plin de-o statornică mînie, mă însoţea, scrutîndu-mi fiecare pas cu ochii săi nenumăraţi.
Dar un sfîrşit neaşteptat îi smulse grabnic viaţa, în timp ce eu, de streche asmuţită, sub biciul zeilor, alerg din ţară-n ţară.
Ai auzit ce-am pătimit, ci dacă poţi să-mi spui durerile rămase, arată-mi-le şi nu căuta, de milă, să mă-ncălzeşti cu vorbe mincinoase.
Nu-mi pare nici un rău mai ruşinos decît rostirea prefăcută.
CORUL

Vai, vai, ferească-ne cerul, alei !
Niciodată n-am fi crezut, niciodată,
să ne pătrundă-n auz
povestiri atît de ciudate :
chinuri, obide şi spaime,
agreu să le vezi, agreu să le-nduri,
un bold cu două ţepuşe,
care ne-nfige răcoare în suflet !
Vai, Moira, Moira,
ne scutură friguri trăind pătimirea lui Io !
221
PROMETEU
Voi prea devreme suspinaţi şi   prea vă-neacă teama. Păstraţi-vă, să ascultaţi şi celelalte rele, care stau să vină.
CORIFEUL
Vorbeşte, spune-i desluşit.
Nimic nu mîngîie mai mult bolnavul, decît să ştie limpede cită durere mai urmează să-l încerce.
PROMETEU
Dorinţa voastră de-adineaori mi-a fost uşor s-o împlinesc.
Doreaţi îndeosebi să auziţi şiragul întîmplărilor din gura ei.   *>.
Dar ascultaţi acum şi cele viitoare, hărăzite de mînia Herei să le îndure tînăra fiinţă.
Iar tu, sămînţa lui Inachos, păstrează-n inimă cuvîntul meu, de vrei să afli capătul cărării tale.
Plecînd de-aici, întoarce-te la început spre răsăritul soarelui, şi mergi, peste cîmpii neplugărite, pînă vei da de sciţii călători, trăind în locuinţe împletite din nuiele, boltite sus pe care cu frumoase roţi, şi-avînd drept armă arcul ce loveşte ţinta.
De ei să nu te-apropii, părăseşte ţara lor, umblînd de-a lungul malului pe care se revarsă gemetele mării.
în partea mîinii stingi sălăşluiesc Chalybii[55], meşteşugarii fierului : păzeşte-te de ei. Sunt necioplîţi şi nu îngăduie în preajma lor străinii.
Şi astfel vei ajunge la un fluviu, Hybristes [56], al cărui nume nu e mincinos ; să nu-l treci, nu se trece lesne peste el, îndreaptă-te spre muntele cel mai înalt, Caucazul, sub ale cărui tîmple îşi rostogoleşte fluviul mînia.
Sălta-vei peste vîrfuri vecine stelelor, ca s-o apuci pe drumul către miazăzi.
222
Acolo vei întîmpina oştirea Amazoanelor neiubitoare de bărbaţi, ce vor întemeia Themiskyra odată, pe Ther-modon [57], unde-şi deschide rîpa ţărmului la Salmydessos [58] crunta falcă, o gazdă rea pentru navigatori şi-o mamă vitregă pentru corăbii.
Iar ele, binevoitoare, te vor îndruma.
Şi vei răzbi la porţile înguste ale unui lac : istmul kimmerian [59].
De vrei să-l părăseşti, cu inima cutezătoare trebuie să tai peste maiotica strîmtoare.
Iar muritorii trecerea ţi-o vor slăvi de-a pururi ; pe drept cuvînt se va numi strîmto'area, după tine, Bos-poros [60].
Apoi, lăsînd în urmă pămîntul Europei, te vei muta pe continentul Asiei.
Nu vi se pare că stăpînul zeilor se poartă cu toţi la fel de silnic ?
El, zeu fiind, îi hărăzi atîta rătăcire unei muritoare, al cărei aşternut îl jinduia.
O, ţi-a fost dat, fecioară, să ai un peţitor amarnic şi să nunteşti cu el !
Dar crede-mă, tot ce ţi-am înşirat abia dacă-i preludiul nenorocirii tale.
Vai mie, mie vai !
IO
PROMETEU
Tu strigi din nou, scoţi mugete ; ce te vei face cînd vei afla noianul relelor care te-aşteaptă ?
CORIFEUL Au mai rămas deci alte chinuri să i le veşteşti ?
PROMETEU O mare viforoasă de năpastă şi obidă !
223
IO
Cît preţ mai are viaţa pentru mine ? ^ De ce nu mă arunc fără zăbavă de pe stînca dură ma

dezleg, sf armată pe pămînt, de orice suferinţă ?
Mai bine moartă, dintr-o dată decît să pătimesc fiecare zi atît de crunt !
sa
in
PROMETEU
Ţi-ar fi cu neputinţă să înduri un chin precum al meu ; pe mine soarta mă împiedică să mor.
Şi numai moartea ar putea să mă dezlege de dureri.
Dar nu se-ngăduie sfîrşit împovărării mele, mai înainte să se surpe de la cîrma lumii Zeus.
IO E cu putinţă să se surpe din domnie Zeus ?
PROMETEU Vei fi voioasă, cred, să vezi această împlinire.
IO
Şi cum să nu, cînd mi se trag atîtea suferinţe de la Zeus ?
PROMETEU i
Acuma ştii, chiar astfel se va întîmpla.
io
Cine-i va smulge sceptrul de stăpîn atotputernic ?
?24
PROMETEU El însuşi îl va pierde, prin toanele-i deşarte.
IO
Jn .ce fel 7 Spune-mi, dacă poţi fără să necăjeşti pe
PROMETEU
O nuntă va nunti, de care, într-o zi, îi va fi dat
căiască [61].
să se
IO
dacă
Se va-nsoţi cu o zeiţă sau c-o muritoare ? Vorbeşte, ă se cuvine să grăiesti !
grăieşti !
PROMETEU Ce-ţi pasă cine este ? N-am dreptul să-ţi răspund.
IO
îl va goni cumva nevasta de pe tron ?
PROMETEU Născîndu-i un fecior mai straşnic decît tatăl său.
IO
Şi nu e nici o cale de a-i întoarce soarta ?

PROMETEU Nici una, dacă nu voi fi desferecat din lanţuri.
IO
Cine să te desferece, cînd nu doreşte Zeus ?
PROMETEU E hărăzit s-o facă un urmaş al tău.
IO
Ce spui ? Un fiu din neamul meu te va scăpa de chinuri ?
PROMETEU întocmai, unul din a treia spiţă, după alte zece [62].
IO Nu mi-e uşor să înţeleg această profeţie.
PROMETEU Nu căuta să-ţi afli chinurile fir cu fir.
IO De ce îmi fluturi un cîştig de caremă lipseşti pe urmă ?
PROMETEU
Din două spuneri îţi voi dărui doar una. ' 226
IO
Numeşte-le pe amîndouă şi lasă-mă pe mine să aleg
PROMETEU
Mă învoiesc, alege : să arăt fără ocol sau chinurile care încă te aşteaptă sau cine mă va dezlega
!
CORIFEUL

Din cele două prevestiri ei dăruieşte-i una şi cealaltă mie ; să nu nesocoteşti ce te-am rugat.
Ei să-i dezvălui mai departe drumul pribegiei sale, iar mie spune-mi cine te va dezlega ; aceasta mi-e dorinţa.

PROMETEU

Deoarece poftiţi din toată inima, eu nu mă voi împotrivi să vă descopăr tot ce-mi cereţi.
Deci îţi voi spune, Io, ţie mai întîi popasurile rătăcirii tale zbuciumate : înscrie-le în tablele aducerii aminte.
Cînd vei fi străbătut peste şuvoiul de hotar al celor două continente, mergi spre răsărit spre soarele cu paşi de flăcări........._
trecînd deasupra vuietului mării, şi vei ajunge la Kis-thene [63], în cîmpiile gorgonice, unde hălăduiesc Phor-kydele [64], fecioarele cu viaţă lungă, trei la număr, avînd înfăţişări de lebede, un singur dinte şi laolaltă doar un ochi ; lor veşnic nu le-mparte vreo privire nici ziua soarele învăpăiat, nici noaptea luna.
în preajma lor stau trei surori înaripate, cu şerpi în loc de plete, Gorgonele [G5], urgia muritorilor, la care nu se uită nici un om fără să-şi dea suflarea. Acestea ţi le-nşir spre ocrotire.
Ia seama şi la pîndeîe altei privelişti : păzeşte-te de haita cîinilor lui Zeus cu boturi ascuţite, nelătrători, Grifonii [66] ; la fel de Arimaspii [C7] cu un singur ochi, oştire

călăreaţă, locuitori pe malurile fluviului Pluton[68] care poartă aur.
Să nu te-apropii de nici unii dintr-aceia.
Şi vei ajunge într-o ţară de departe, ţinută-n stăpinire de o stirpe neagră, trăind în preajma şipotelor Soarelui ; acolo trece fluviul Aithîops[69].
Urmează ţărmul, pînă cînd vei nimeri la „coborîş", în locul unde, de sub creasta munţilor byblinici[70], cu ape sfinte, limpezi, curge Nilul.
In drumul său, el te va duce la triunghiul ţării Nilului, în care sunteţi hărăziţi, tu Io şi cei născuţi din tine, să ctitoriţi o colonie-ndepărtată.
Dacă îţi pare ceva greu de înţeles, neràspicat, întrea-bă-mă din nou şi află desluşire.
Eu am aici mai mult răgaz decît aş vrea.

CORIFEUL

De-a mai rămas ori de-ai uitat să-i faci ştiut ceva din rătăcirea ei preazbuciumată, spune.
Iar dacă toate le-ai vestit fii bun şi împlineşte rugămintea noastră ; ţi-o aminteşti f ără-ndoială.

PROMETEU

Ea ştie totul despre capătul călătoriei sale ; dar ca să se încredinţeze că rostirea mea n-a fost deşartă, am să-i arăt cîte nevoi a îndurat pînă să vină în acest tărîm ; şi astfel îi voi da o chezăşie pentru adevărul celor spuse.
Trec peste marea gloată de-ntîmplări şi mă opresc la ultimele tale pribegiri.
îndată ce-ai ajuns în cîmpii netezi ai molossilor [7i] şi la spinarea înălţată a Dodonei, unde se află, lîngă jeţul şi oracolul lui Zeus thesproticul[72], minunea necrezută a stejarilor cuvîntători, ai fost primită luminos, fără rostiri în dodii, drept soaţa viitoare, slăvită, a lui Zeus — ori nu te mai răsfaţă această amintire ?

De-acolo ai zvîcnit, minată de tăun, de-a lungul ţărmului, spre golful uriaş al Rheii [73], de unde vijelia te-a împins aici pe drumurile tale mereu rătăcitoare.
De-acum, în toate vremile de mîine, acest intrînd al mării se va chema, ia bine seama, Golful Ionian, şi astfel muritorii îşi vor aminti de calea ta.
Să-ţi fie asta o dovadă că mintea mea Vede mai mult decît i se dezvăluie de obicei privirii.
Ce-a mai rămas am să vă spun şi ei şi vouă, urmînd cărarea celor rostite înainte.
Se află un oraş, Kanobos [74], la hotarul ţării, la gura şi vărsarea Nilului.
Acolo Zeus îţi va muta din nou în matcă duhul rătăcit, prin punere de mînă molcomă, abia cît

să te-atingă.
Vei naşte un fecior, pe Epaphos cel negru, numit aşa în amintirea felului în care l-a adus pe lume Zeus [75].
El va culege roade din pămîntul udat de larga curgere a Nilului.
Cinci generaţii după el, un neam întreg urmaş al său, cincizeci de fete, fără să vrea, se vor întoarce-n Argos, fugind de nişte rubedenii, chiar de verii lor aprinşi să facă nuntă.
Aceştia, răvăşiţi de poftă, vor veni şi ei ca ulii urmărind o ceată de columbe, la vînătoarea unei nunţi de nevînat.
Dar zeul nu le va-mplini dorinţa şi ţarina pelasgilor îi va-ngropa, fiind răpuşi de Urgisirea cu înfăţişare de femeie ce stă la pîndă noaptea, îndrăzneaţă.
Soţia fiecărui soţ îi va răpi suflarea şi va scălda în sînge sabia cu două ascuţişuri.
Duşmanii mei să aibă parte de asemenea iubire !
Doar una singură, din dorul de-a avea copii, va fi-mpo-trivă să-şi ucidă mirele, lăsînd să i se molcomească hotă-rîrea.
Ea, dintre două nume, va alege să i se spună laşă mai degrabă decît ucigaşă.
Din ea se va ivi un neam de basilei în Argos. Ar fi nevoie de cuvinte multe să vă desluşesc [76].
Adaug doar că din sămînţa asta va vedea lumina zilei un viteaz cu arc vestit, ce mă va dezlega de chinuri.
229
Aceasta-i prevestirea dezvăluită mie de maica mea străveche, şi din acelaşi sînge cu Titanii, Themis.
Dar cum, în ce fel se va întîmpla ?
Ca să vă spun mi-ar trebui atîta vreme iar tu nu vei avea nici un folos, aflînd.
IO
. Eleleu, eleleu ! Un tremur, din nou, o năvală de nebunie mă arde şi vîrfui de lance, neînroşit în foc, al strechei
mă sfredeleşte.
De spaimă, îmi tropăie inima-n piept şi ochii năprasnic
mi se rotesc.
Suflarea turbării, năucă, mă smulge din drum ; fără putere mi-e limba şi cugetu-mi turbure, amestecat, se zba-te-n talazul cumplit al năpastei.
(Pleacă în grabă cu privirea rătăcită.)
CORUL
Strofă
A fost înţelept, a fost înţelept
cel care întîiul cu mintea gîndi
şi cu limba rosti
că doar însoţirea celor de-o seamă dă fericire,
că omul de rînd nu trebuie să jinduiască
unirea prin nuntă cu cei trufaşi din avere
sau mîndri pentru obîrşia lor !
Antistrofă
Niciodată să nu ne sortiţi, niciodată,
voi Moire......să vieţuim
ca neveste-n culcuşul lui Zeus, să nu cunoaştem apropierea vreunui mire venit din cer !
Tremurăm de spaimă, văzînd-o pe Io, fecioria nedoritoare de-a fi cu bărbat,
pe care mînia cumplită a Herei o mistuie în rătăciri dureroase.
Epodă
Nu ne-nspăimîntă căsătoria,
cînd e pe măsura noastră.
Fie ca ochii nici unui mare zeu

să nu ne cuprindă în mrejele dragostei.
Asemenea luptă nu-i de luptat,
asemenea cale nu-i de urmat.
Nu ne-am pricepe să izbutim.
Nu vedem cum am putea să fugim
de voinţa lui Zeus [77].

PROMETEU

Oricît ar fi de îngîmfată inima lui Zeus se va smeri odată, căci nunta care-i gata s-o nuntească îl va suma «i ii va risipi din tronul stăpînirii. p ş

Şi astfel întru totul se va-mplini blestemul lui Cr tatăl său, din ziua cînd s-a prăbuşit la rîndu-i de ne nul străvechi. '

Dar nici un zeu, afar' de mine, nu-i în stare să-i aratP mijlocul de-a-ntoarce asemenea năpastă.

Doar eu ştiu cum să-ndepărtez ce va să vină.

De-aceea, n-are decît să domnească liniştit, încrezător în bubuirile de tunet şi ameninţător, cu arma ce împroaspă foc în mîini. ^ «a^d

^ Nimic nu-i va sluji să nu se prăvălească ruşinos într-o cădere care îl va pierde ; atît de dîrz este potrivnicul ne care azi chiar el şi-l pregăteşte 78, făptură uimitoare de ne ' mvins in luptă, născocitor al unui foc mai mare decît ful gerul, şi-al unui tunet răsunînd mai tare decît trăsnetul™ putînd să spargă-n ţăndări însăşi lancea lui Poseidon +H' dentul care răscoleşte marea şi zguduie pămîntul.

Cînd se va poticni de-asemenea urgie, Zeus va învăţa deosebirea dintre a domni şi a sluji.

^

230

231

CORIFEUL Tu îţi prefaci dorinţele în hulă pentru Zeus.

PROMETEU

Spun numai ce se va petrece, dar asta-i totodată şi dorinţa mea.

CORIFEUL

Oare ne va fi dat să îl vedem pe Zeus îngenuncheat de un stăpîn ?

PROMETEU El va purta nevoi mai grele decît mine pe grumaz.

CORIFEUL Nu-ţi este frică să împrosti asemenea cuvinte ?

PROMETEU De ce s-ar teme cel ce nu e hărăzit să moară ?

CORIFEUL El poate să-ţi trimită o-ncercare şi mai dureroasă.

PROMETEU N-are decît s-o facă, sunt gata la orice.

CORIFEUL

Adrâsteia pe înţelepţi îi face să se-ncline[79], 232

PROMETEU

închină-te, îngenunchează, măguleşte-l pe cel ce sade azi la cîrmă !

Nu-mi pasă de nimic pe lume mai puţin decît de Zeus.

Să făptuiască şi să poruncească, după cum pofteşte, în acest răgaz de vreme scurtă ; mult nu mai are de împărăţii asupra zeilor.

Dar iată-l pe alergătorul cerului, pe sluga noului tiran. _ Desigur vine să ne-aducă ştire nouă.

(Hermes, cu încălţări înaripate, se apropie de Pro-meteu.)

HERMES

Tu, firoscosule, mai cîrcotaş decît sunt cîrcotaşii, vătămătorul zeilor, care i-ai dăruit cu-atîta cinste pe cei trăind numai o zi, tîlhar al focului, ia seama !

Iţi cere tatăl meu, vorbeşte-mi despre nunta cu care te făleşti.

Cine-l va răsturna din slava stăpînirii ? Răspunsul tău să fie răspicat, nu-l îmbrăca de data asta în cimilituri.

Să nu străbat de două ori aceeaşi cale, Prometeu ! Vezi bine, cu asemenea tertipuri nu poţi să-l molco-meşti pe Zeus.

PROMETEU
Rostirea ta e plină de cuvinte mari şi de trufie, aşa cum i se cade unui servitor al zeilor.
Voi sunteţi tineri, tînără vă e puterea, şi vi se pare că veţi locui mereu în cetăţuia voastră neatinsă de durere.
Dar oare n-am văzut pînă acuma doi monarhi căzuţi din slavă[80]?
11 voi vedea curînd şi pe al treilea, pe cel care domneşte azi, mai ruşinos, mai repede căzînd.
233
Nu crezi cumva că-mi este teamă, că mă pitesc de spaima tinerilor zei ?
Ai fi departe, prea îndepărtat de adevăr. Grăbeşte-te, fă drumul înapoi, pe care ai venit ! Nu vei primi nici un răspuns la întrebarea ta.
HERMES
Tot astfel de purtări semeţe te-au adus pe acest ţărm al suferinţelor şi altădată.
PROMETEU
N-aş da în schimb nefericirea mea, ţi-o spun deschis, pe starea ta de slugărie.
Mai bine să-i fiu slugă, cred, acestei stînci, decît s-ajung supusul vestitor al tatălui din ceruri, Zeus.
Aşa se cade a le cuvînta, fără măsură, celor ce nu ţin cumpăna măsurii[81].
HERMES De suferinţa ta eşti mîndru, pare-mi-se.
PROMETEU
Sunt mîndru, da. Mîndrească-se la fel duşmanii mei, iar tu eşti unul dintre ei.
HERMES
De ce mă-nvinuieşti pe mine pentru nenorocul tău ?
PROMETEU
S-o spun pe scurt : urăsc toţi zeii laolaltă, deoarece drept plată pentru binele făcut[82], se poartă neîngăduit de rău cu mine.
234
HERMES
Pricep că ai înnebunit şi boala ta nu e uşoară.
PROMETEU
îmi place să bolesc dacă se cheamă boală ura faţă de duşmani.
HERMES
De-ai fi avut noroc, n-ar mai fi izbutit să te îndure nimeni.
PROMETEU
Vai, vai !
HERMES
Acest cuvînt este necunoscut lui Zeus[83].
PR®METEU
Se-nvaţă tetul, d®ar să-mbătrînească timpul.
HERMES
Dar tu n-ai învăţat pînă acum să dai dovadă de înţelepciune.
PROMETEU
într-adevăr, altminteri n-aş vorbi cu tine, un argat
23S
HERMES
Tu nu vrei, mi se pare, să vorbeşti nimic din ceea ce doreşte tatăl meu.
PROMETEU
Ba chiar aşa, îi datorez destul, ca să-i plătesc din datorie !
HERMES
Mă iei în rîs de parc-aş fi copil.
PROMETEU
Oare nu eşti copil, mai fără minte decît un copil, cînd speri să smulgi fie şi-o vorbă de la mine ?
Nu este vătămare, nu este vicleşug, prin care m-ar putea constrînge Zeus să-i spun ceea ce ştiu, mai înainte să sfărîme cătuşele acestea de ocară.

N-are decît să scapere asupra-mi flacăra mistuitoare, să răscolească, să răstoarne toate cîte sunt în vifor de omăt cu aripi albe, în zguduiri de tunete subpămîntene !
Nimic nu mă va-ncovoia destul ca să-i destăinuiesc prin mîna cui va fi surpat din scaunul puterii.
HERMES Vezi dacă-ţi este de folos atîta-nverşunare !
PROMETEU
Văzut-am totul mai de mult şi-am cumpănit cu gîndul. 236
HERMES

De ce nu te înduplecì, de ce nu te înduplecì, sminti-tule, odată, să judeci drept durerile de astăzi ?
PROMETEU
Mă hărţuieşti zadarnic, degeaba vrei să stai de vorbă cu talazul.
Să nu-ţi închipui că vreodată, înfricoşat de hotărîrile lui Zeus, se va-ntîmpla să am simţire de muiere, că eu, asemenea femeilor, îl voi ruga cu mîinile întoarse către cer[84] pe cel pe care îl urăsc năprasnic să mă desfacă din cătuşe.
Aceasta n-o să se întîmple niciodată !
HERMES
Vorbind îmi pare că grăim prea mult şi în deşert.
Rugîndu-te, nu te-am atins deloc şi nu te-am potolit.
Muşcînd zăbala ca un mînz prins de curînd în jug, nu te supui, te lupţi cu frîiele.
Dar înfocarea ta purcede dintr-o viclenie şubredă.
La cel ce judecă greşit, înverşunarea nu cîntăreşte, singură, mai mult decît nimic.
Ia seama, dacă nu te-nduplecă temeiurile mele, ce vifor, ce talaz de rele întreit, va năvăli de neînlăturat asupra ta !
Căci tatăl meu, întîi, va face ţăndări, cu tunetul şi fulgerul înflăcărat, acest perete ascuţit de stîncă ; şi-atunci alcătuirea ta, înmormîntată, va zace sub strînsoarea braţelor de piatră.
Un lung răgaz de vreme se va scurge, pînă cînd te vei întoarce iarăşi la lumină.
Dar cîinele cu aripi al lui Zeus, cumplitul vultur, îţi va sfîşia sălbatic trupul, făcînd din el o largă rană, şi ca un oaspe nepoftit ce stăruie la masă toată ziua se va-nfrupta, la negru praznic, din ficatul tău.
237
Să nu speri într-un capăt al acestor cazne, pînă cînd unul dintre zei va fi de bunăvoie gata să sufere în locul tău şi să coboare-n Hades, unde nu a licărit lumină, în Târtaros, adîncul beznei.
Deci cumpăneşte, asta nu-i ameninţare goală, ci adevărul bine răspicat[85] !
Gura lui Zeus nu se pricepe a rosti minciuni şi tot cu-vîntul său se împlineşte.
Priveşte împrejurul tău, gîndeşte-te, nu socoti înverşunarea mai de preţ ca buna judecată.
CORIFEUL
Rostirile lui Hermes, cred, sunt pe potriva clipei. El te îndeamnă să te lepezi de înverşunare şi să apuci pe drumul bunei judecăţi : urmează-l !
E ruşinos ca înţeleptul să stăruie-n greşeală.
lîm
PROMETEU
i zumzăi vestiri pe care le ştiu dinainte.
Dar nu e deloc ruşinos, ca duşman, să fiu asuprit de duşmani.
Să cadă asupra-mi mănunchiul de foc împletit[86], tresară eterul în zgomot de trăsnete, sub vifor de vînturi sălbatice ; suflările lor, zguduind pămîntul, să-l smulgă din rădăcini şi străfunduri ; talazul mării, cu vuiet năprasnic şi aspru, umflat pîn' la cer, să şteargă cărările stelelor, nemernicu-mi trup să-l azvîrle adînc în bezna din Târtaros, în vîrtejirile unei neîndurate ursite ! /Dar nu voi putea fi atins niciodată de moarte.
HERMES
Auzit-am cuvinte şi gînduri descreierate.

Ce semn de sminteală lipseşte unor asemenea rugi ?
238
Oare nu-şi înfrînează deloc nebunia ?
Dar voi, care sunteţi părtaşe la suferinţele lui, plecaţi din aceste meleaguri cît mai degrabă, să nu fie minţile voastre lovite de năuceală la mugetul necruţătorului tunet!
CORIFEUL,
Grăieşte cu altfel de glas şi altfel de sfaturi, de vrei să mă-ndupleci !
Desigur, acum ai rostit o vorbă de neîndurat. Cum, tu mă-ndemni să apuc pe drumul ticăloşiei ? Eu vreau, ce i-a fost hărăzit, să îndur laolaltă cu el. Am învăţat să urăsc trădătorii şi nu este boală pe care s-o dispreţuiesc mai mult ca trădarea.
HERMES
Păstraţi în minte cele prezise, să nu fiţi vînate cumva de nenorocire, să nu cîrtiţi mai apoi împotriva destinului vostru, învinuindu-l pe Zeus că v-a împins în năpastă neaşteptată ; deoarece singure voi v-aţi făcut-o !
V-am dat de ştire : nu dintr-o dată, pe nepregătite, veţi cădea în năvodul năpastei, fără scăpare, împletit de chiar nebunia voastră.
(Hermes pleacă. Din pămînt răzbate vuiet de cutremur, stâncile se clatină.)
PROMETEU
Cuvîntul acum se schimbă în faptă.
Pămîntul se zguduie, din adîncuri tunetul muge, fulgerul scapără, învăpăiat, şerpuiri de foc ! Se rotesc vîrtejuri de pulbere ; de pretutindeni ţîşnesc suflări furtunoase, se ciocnesc între ele, război de potrivnice vînturi.
239
Se-amestecă marea cu cerul.
Aceasta e vijelia, trimisă asupra-mi, desigur să mă-nspăimînte, din partea lui Zeus.
O sfîntă putere a Maicii mele, şi tu, Eter, a cărui lumină, la toţi dăruită, înconjură totul, priviţi-mă, cît pătimesc de nedrept !
(Cutremurul pămîntului şi stihiile dezlănţuite îl îngroapă pe Prometeu sub dărîmăturile stâncilor. Corul Okeanidelor dispare[87].)